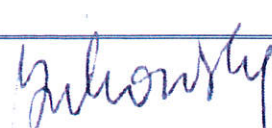

**OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE
DO ZMIANY MIEJSCOWEGO PLANU
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO DLA
OBSZARU POŁOŻONEGO W OBRĘBIE EWIDENCYJNYM ODOLION,
GMINA ALEKSANDRÓW KUJAWSKI**

Zleceniodawca	Urząd Gminy Aleksandrów Kujawski
Zespół autorski:	
Mgr inż. Maria Posadzy	
Mgr inż. Hanna Bukowska	

Bydgoszcz 2021

1. WSTĘP

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.2018.0.799 t.j.) w art. 72 ust. 5 stwierdza: *"Przez opraco wanie ekofizjograficzne rozumie się dokumentację sporządzaną na potrzeby planów zagospodarowania przestrzennego, charakteryzującą poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym planem i ich wzajemne powiązania."*

Tenże sam artykuł obligeuje do zapewnienia warunków *"utrzymania równowagi przyrodniczej i do racjonalnej gospodarki zasobami środowiska w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poprzez:*

1) ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym na terenach eksploatacji złóż kopalin, i racjonalnego gospodarowania gruntami;

2) uwzględnianie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż;

3) zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy miast i wsi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni;

4) uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej;

5) zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych;

5a) uwzględnianie potrzeb w zakresie zapobiegania ruchom masowym ziemi i ich skutkom;

6) uwzględnianie innych potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi."

Ponadto *"w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przy przeznaczaniu terenów na poszczególne cele oraz przy określaniu zadań związanych z ich zagospodarowaniem w strukturze wykorzystania terenu, ustala się proporcje pozwalające na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia oraz (...) określa się (...) sposób zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka oraz klęsk żywiołowych."*

Powyższe wymagania *"określa się na podstawie opracowań ekofizjograficznych, stosownie do rodzaju sporządzanego dokumentu, cech poszczególnych elementów przyrodniczych i ich wzajemnych powiązań"*.

W świetle powyższych przepisów prawnych celem opracowania ekofizjograficznego jest dostarczenie, poprzez charakterystykę środowiska przyrodniczego, niezbędnych informacji pozwalających na właściwe z punktu widzenia zasad ochrony środowiska, zaprojektowanie przestrzeni.

2. Przedmiot opracowania

Ryc. Lokalizacja terenu objętego planem miejscowym

Obszar MPZP zajmuje powierzchnię ok. 1,85 ha. W jego granicach znajdują się głównie nieużytkowane od wielu lat tereny rolne porośnięte roślinnością murawową oraz samosiewami sosny. We wschodniej części terenu znajduje się jeden zdekapitalizowany budynek mieszkalny.

Teren otaczają:

- Od wschodu, północy i północnego zachodu – osiedle z dominującą zabudową jednorodzinną
- Od południa – linia kolejowa, za którą znajduje się nieużytkowane tereny rolne

Teren MPZP położony jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej.

Klimat

Według różnych regionalizacji klimatologicznych rejon Aleksandrowa Kujawskiego leży w obrębie klimatu Wielkich Dolin (Romer 1949), według Gumińskiego (1948) jest to fragment rozległej dzielnicy środkowej, zaś według Wiszniewskiego i Chełchowskiego (1979) stanowi on część regionu wielkopolsko-mazowieckiego. Publikacje tematyczne, charakteryzujące klimat tego regionu, zawierają opis wyników wieloletnich obserwacji (1951-1970) (Marciniak K., Wójcik G.).

W okolicy Aleksandrowa Kujawskiego przeważają wiatry wiejące z kierunków zachodnich: W – 20%, SW – 14%, NW – 11%. Na cisze przypada 12,5% dni w roku. Pozostałe przypadki wiatrów pojawiają się z częstotliwością mniejszą niż połowa czasu wiania wiatru w roku.

Zachmurzenie w cyklu rocznym najmniejsze jest w czerwcu i stanowi 52% pokrycia nieba, zaś największe w listopadzie i grudniu (79%). Średnia roczna wynosi 69%, co odpowiada średniej krajowej. W Aleksandrowie Kujawskim występuje w roku 52 dni pogodnych i 138 dni pochmurnych.

Opadonośne wiatry przyniosły na obszar opracowania średnio 577 mm przy średniej regionalnej na poziomie 547 mm.

Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń z średnią temperaturą w granicach $-2,50\text{C}$, zaś najcieplejszym lipiec z temperaturą średnią $18,50\text{C}$. Obserwacje wieloletnie wykazują, że tereny położone w rejonie doliny Wisły są uprzywilejowane termicznie w stosunku do terenów okolicznych wysoczyzn morenowych. Okres wegetacyjny trwa przeciętnie 220 dni. Na okres intensywnej wegetacji, gdy średnie dobowe temperatury powietrza osiągają ponad 100C przypada 160 dni. Bezzimie trwa 289 dni (średnia dobowa temperatura powyżej 00C) zaś okres gospodarczy 248 dni (średnia dobowa temperatura powyżej $2,50\text{C}$). Przedstawione wartości są średnio o około 10 dni większe od wartości wspomnianych okresów występujących na sąsiednich terenach wysoczyznowych.

Rzeźba terenu

Pod względem geomorfologicznym teren ten stanowi fragment płaskiej, polodowcowej równiny morenowej, zbudowanej z gliny morenowej i piasków gliniastych. Najniżej położoną część gminy (północno-wschodnią) zajmuje Kotlina Toruńska, lokalnie zwana Niziną lub Kotliną Ciechocińską. Generalnie zajmuje ona tarasy zalewowe i akumulacyjno-erozyjne wzdłuż Wisły. Na wysokości miasta Ciechocinka i gm. Aleksandrowa Kujawskiego rozszerza się, a jej szerokość między krawędziami wysoczyzn morenowych osiąga od 12 do 15 km.

Ryc. Profil terenu

Ryc. Zasięg obszarów zagrożonych występowaniem ruchów masowych ziemi

Za wyjątkiem zachodnich krańców terenu, obszar opracowania jest niemal płaski. Deniwelacje nie przekraczają tu 2 m, a rzędne terenu kształtują się a poziomie od 52,2 do 53,8 m npm. Łagodny spadek obserwuje się w kierunku wschodnim. Ukształtowanie jest korzystne dla różnych form budownictwa. Nie ma również zagrożenia występowania zjawisk geodynamicznych ani ruchów masowych ziemi.

Zachodnia część terenu stanowi obszar agradacji skarpy zlokalizowanej poza obszarem mpzp i zapewne z tego powodu została uznana w SUIKZP za obszar zagrożony występowaniem ruchów masowych ziemi. Ten fragment obszaru nie jest wskazany do realizacji zabudowy.

Budowa geologiczna

Ryc. Lokalizacja odwiertów archiwalnych i obszaru złoża wód leczniczych

Analizę budowy geologicznej obszaru badań przeprowadzono więc w oparciu o materiały archiwalne. Z analizy utworów geologicznych, nawierconych na zachód od analizowanego terenu wynika, iż w tym rejonie dominują piaski różnej granulacji pochodzenia wodnolodowcowego. Dopiero poniżej poziomu pasadawiania, na głębokości 2,5 i 4 m ppt pojawiają się gliny zwałowe. Generalnie są korzystne warunki do lokalizacji różnych form zabudowy.

Wschodnia część terenu położona jest w obszarze złoża wód leczniczych CIECHOCINEK nad którym nadzór sprawuje Okręgowy Urząd Górniczy – Gdańsk. Data ważności koncesji: 11.09.2042. Teren ten posiada status obszaru górniczego.

Wody podziemne i powierzchniowe

Analizowany teren mpzp położony jest w granicach JCWPd nr 45. Jednostka ta cechuje się dobrym stanem wód, zarówno pod względem ilościowym, jak i chemicznym.

Wody powierzchniowe nie występują na przedmiotowym terenie.

Szata roślinna i fauna

Większość powierzchni nieporośniętej przez samosiewy drzew zajmuje murawa szczotlichowa. Jest to zbiorowisko pionierskie na piaszczystych lub żwirowatych, suchych i raczej ubogich siedliskach niewapiennych. W analizowanym przypadku ma charakter wtórny. Złożone jest przede wszystkim z niskich traw, najczęściej kępkowych. Z reguły występuje ono na piaszczystych glebach początkowego stadium rozwoju i inicjuje pierwotną i wtórną sukcesję roślinności na odnośnych siedliskach. Na analizowanym terenie oprócz szczotliczy wystąpiły: kostrzewa owcza, jastrzębiec kosmaczek, bylica polna, wiesiołek, jasieniec piaszkowy, rozchodnik ostry, szczaw polny, wilczomlec sosnka, koniczyna polna. Miejscami pojawiał się wrzos zwyczajny. Oprócz roślin naczyniowych, niewielki udział miały także mchy i porosty. Zwarcie roślinności nie przekraczało 70%.

Systematyka zespołu przedstawia się następująco:

klasa (Cl.) *Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis*

rząd (O.) *Corynephorretalia canescentis*

związek (All.) *Corynephorion canescentis*

zespół (Ass.) *Spergulo vernalis-Corynephorretum*

Roślinność ta z uwagi między innymi na wtórny charakter zbiorowiska nie spełnia wymogów do objęcia ochroną Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

W pobliżu zabudowy mieszkalno-zagrodowej szata roślinna posiada więcej cech typowych dla roślinności ruderalnej. Pojawiają się tu gatunki typowe dla zbiorowisk bardziej zaawansowanych w sukcesji, występujące na nieco bardziej zasobnych siedliskach niż murawy: bylica właściwa, marchew zwyczajna, ostrożeń polny, żmijowiec zwyczajny, komosa biała, tobołki polne, szarłat szorstki, farbownik lekarski, goryczel jastrzębcowaty, mniszek pospolity, krwawnik lekarski, stulisz lekarski, wiesiołek, cykoria podróżnik, dziewanna kutnerowata, bniec biały, przymiotno kanadyjskie, pylenie

pospolicie, nostryki. Wyraźnie widoczny jest tu także udział wysokich traw łąkowych jak rajgras wyniosły, czy kupkówka pospolita. Zbiorowisko to ma charakter silnie antropogenicznie zmieniony i dlatego nie udało się nadać mu pozycji systematycznej.

W zachodniej części terenu, w obszarze muraw szczerbich w wielu miejscach wyraźnie widoczna jest sukcesja sosny. Samosiewy występują grupami w różnym wieku od rocznych osobników do ok. 20 letnich młodych drzewek.

Wschodnia część terenu jest mniej atrakcyjna dla fauny. Zasadzają ją głównie gatunki synantropijne, pospolite gatunki owadów oraz gryzoni. Zachodnia część, rzadziej penetrowana przez ludzi, jest siedliskiem (głównie zerowym) niektórych ptaków. Podczas wizji terenowej w granicach mpzp i w najbliższym sąsiedztwie zaobserwowano następujące gatunki ptaków : czubatka, gawron, gąsiorek, jerzyk, kawka, kos, kowalik, lerka, mazurek, rudzik, sierpówka, sosnówka, sójka, sroka, szpak, śpiewak, wróbel, zięba.

Obszar wsi Odolion wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu „Niziny Ciechocińskiej”, jednak bezpośrednio w granicach mpzp nie stwierdzono występowania cennych elementów przyrodniczych. Większość siedlisk została odkształcona antropogenicznie w stopniu euhemerobia.

Ochrona prawna zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych

Analizowany teren jest położony w Obszaru Chronionego Krajobrazu „Niziny Ciechocińskiej”.

Odległość od innych najbliższych form ochrony przyrody jest następująca:

Rezerваты przyrody:

- Ciehocinek - 3.86 km
- Uroczysko Koneck - otulina - 6.62 km
- Uroczysko Koneck - 6.74 km

Obszary chronionego krajobrazu

- Wydmowy na południe od Torunia - 4.17 km
- Doliny Drwęcy - 13.27 km
- Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej część wschodnia i zachodnia - 15.33 km

Obszary Natura 2000

- Ciehocinek PLH040019 - 3.67 km
- Nieszawska Dolina Wisły PLH040012 - 3.89 km
- Wydmy Kotliny Toruńskiej PLH040041 - 7.01 km
- Dolina Dolnej Wisły PLB040003 - 3.89 km

Najbliższy użytek ekologiczny

- brak nazwy - 5.51 km

Najbliższy pomnik przyrody

- brak nazwy - 2,32 km

Najbliższy korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym przebiega w odległości ok. 4,0 km.

3. Zagrożenia środowiska

Na analizowanym terenie nie stwierdzono poważnych źródeł zagrożenia dla środowiska. Obecnie zauważalna presja na środowisko wynika z:

- codziennej penetracji terenu przez okolicznych mieszkańców
- przebiegu napowietrznych sieci elektromagnetycznych emitujących promieniowanie niejonizujące
- sąsiedztwa linii kolejowej stanowiącej pewną barierę ekologiczną
- emisji zanieczyszczeń do atmosfery ze źródeł grzewczych rozlokowanych głównie w sąsiedztwie terenu mpzp.

Presja z ww. źródeł nie powoduje istotnej degradacji środowiska i nie wymaga prowadzenia działań naprawczych.

4. Odporność środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji

Naturalną odporność środowiska na degradację warunkuje kilka czynników:

- skład mechaniczny gleby oraz rodzaj skały macierzystej,
- żyzność siedliska,
- pokrycie roślinnością,
- stopień odkształcenia siedliska (hemerobia)
- ukształtowanie terenu oraz stopień ustabilizowania gruntu,
- klimat w zakresie częstotliwości występowania opadów oraz nadzwyczajnych zjawisk atmosferycznych (gwałtowne wichry, ulewy, itp.),
- stosunki wodne oraz zdolności retencyjne gleby.

Przedmiotowy teren cechuje:

- Skład mechaniczny gleby piaszczysto – gliniasta
- Ukształtowanie terenu przeważnie płaskie, ale zachodnia część terenu to obszar agradacji skarpy zlokalizowanej poza granicami mpzp
- Hemerobia mezohemerobia
- Pokrycie roślinnością całoroczna i sezonowa
- Stosunki wodne naturalne
- Zdolności retencyjne duże

Biorąc powyższe czynniki pod uwagę, środowisko przyrodnicze należy uznać za stosunkowo odporne na degradację. Zdolności do regeneracji są trudne do określenia, ponieważ zależą przede wszystkim od rodzaju i czasu oddziaływania czynnika degradującego.

5. Stan zachowania walorów krajobrazowych oraz możliwości ich kształtowania

Teren mpzp jest dobrze widoczny z pobliskich dróg, jednak mają one charakter lokalny i nie są intensywnie uczęszczane. Linia kolejowa wzdłuż południowej granicy terenu nie jest obecnie użytkowana, więc nie stanowi trasy obserwacji krajobrazu. Generalnie ekspozycja terenu jest słaba, a jego walory krajobrazowe mają znaczenie co najwyżej lokalne.

Mimo to w trakcie prac planistycznych warto dołożyć wszelkich starań aby nowy kompleks budynków harmonijnie komponował się z otoczeniem i nie powodował dysharmonii w krajobrazie.

6. Określenie przydatności terenu do rozwoju funkcji użytkowych

Z uwagi na położenie w bezpośrednim sąsiedztwie osiedla oraz uwzględniając opisane wyżej uwarunkowania ekofizjograficzne, najkorzystniejszą funkcją wydaje się realizacja zabudowy mieszkaniowej oraz usług podstawowych.

Za funkcję niekorzystną i niewskazaną należy uznać uciążliwe usługi i produkcję.

7. Spis wykorzystanych opracowań

- Podstawy metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko dla potrzeb planowania przestrzennego, INSTYTUT ROZWOJU MIAST na zamówienie Ministra Środowiska, Kraków, listopad ,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły; Warszawa, (Dz.U. 2016 poz. 1911)
- Dysarz R., Podstawy wiedzy o środowisku przyrodniczym, Wydawnictwo Uczelniane WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz,
- Standardowy Formularz Danych dla PLB220009 Bory Tucholskie
- Kondracki J., Geografia fizyczna Polski, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, ,
- Siuta J., Kucharska A., Wieloczynnikowa degradacja środowiska, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa, ,
- Uchwała nr XXIII/340/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszzonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej
- Zimny H., Wybrane zagadnienia z ekologii, Wydawnictwo SGGW, Warszawa
- Pasierbski M., Rzeźba, budowa wewnętrzna i mechanizm przekształceń wieńcowskiej strefy marginalnej,
- <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>
- <http://mapy.infoterren.pl/>
- http://mapy.mojregion.info/geoportal/f?p=MAPA:113:3689830702605493:::P113_MAPA,P113_TEMAT:GEOPORTAL_EGIB,D
- <http://spdpsb.pgi.gov.pl/PSHv7/>
- <http://m.bazagis.pgi.gov.pl/cbdg/#/pickServicehttp://bydgoszcz.rdos.gov.pl/dane-i-metadane>